

MAGYAR SZAKEMBEREK RÉSZVÉTELE AZ INSTITUT INTERNATIONAL DE BIBLIOGRAPHIE MUNKÁJÁBAN

Remete László

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár

A brüsszeli Institut International de Bibliographie /IIB/, a mai Fédération Internationale de Documentation /FID/ elődjének archívumában, valamint a budapesti Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár régi irattárában tömegesen maradtak adatok és dokumentumok magyar szakembereknek - főként MANDELLO Gyula /1868-1919/ közgazdász, egyetemi tanárnak és SZABÓ Ervinnek /1877-1918/, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár első igazgatójának - Paul OTLET-vel, az IIB egyik nagynevű alapítójával való személyes kapcsolatáról és a decimális osztályozás világméretű elterjesztése és tökéletesítése terén kifejtett, nemzetközi viszonylatban is jelentős tevékenységéről /1./.

Az első fontos adalékot 1897-ben az IIB második brüsszeli kongresszusáról hazatért magyar küldött, ESZTEGÁR László rögzítette. Megírta, hogy OTLET a kongresszus idején közölte vele: még az Institut alapítását megelőzően kerestek olyan osztályozási rendszert, amelyet nemzetközi használatra ajánlhatnak és éppen akkoriban találkozott Ostendében az USA-ból hazatérő magyar barátjával, MANDELLO Gyulával, aki az Európában addig ismeretlen DEWEY-féle tizedes rendszerre hívta fel figyelmét. Ennek az utmutatásnak a nyomán indult világhódító utjára a decimális osztályozás /2./. OTLET információját utóbb maga MANDELLO is megerősítette, kiegészítve azzal, hogy e találkozásuk időpontja 1893 volt /3./. A tényt ismertette SZABÓ Ervin is a brüsszeli IIB megbízásából szerkesztett nagy könyvészeti kiadványának 1903-as megjelenésű francia nyelvű előszavában is, és e kötet kiadói kollégiumában OTLET nevét is megtaláljuk /4./.

-
- /1./ A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár régi irattárában 67 ide vonatkozó aktát találunk. E cikk megírása közben érkezett Marc SPEILER brüsszeli történész levele, aki kutatott az IIB Brüsszelben fennmaradt archívumában és kétoldalas listán sorolta fel a SZABÓ Ervin - OTLET levelezés archívumi számait. Jelezte továbbá, hogy MANDELLO anyagnak is nyomára bukkant, de a kutatása, a kópiák eljuttatása még hosszabb időt vesz igénybe.
 - /2./ Magyar Könyvszemle 1897. p.267.
 - /3./ Bibliographia Economica Universalis p.IV.
 - /4./ Közgazdasági Szemle 1903. 1.köt. p.156.

MANDELLO és OTLET kulturhistóriai nevezetességi 1893-as találkozását idézte újabban egy tanulmányában BALÁZS Sándor /5./, valamint e sorok írója is egyik monográfiájában és egy népszerű dolgozatában /6./.

MANDELLO az elkövetkező években is fenntartotta kapcsolatát Brüsszellel, neve szerepel az IBB évenként kiadott Annuaire-jében a tagok felsorolásánál, az 1902-es évfolyamban például azzal a megjegyzéssel, hogy "egy szociológiai cédulakatalógus van a birtokában". /Rajta kívül még két magyar, KÁROLY Móric kecskeméti jogtanácsos és NÉMETHY Lajos, az egyik püspöki könyvtár kezelője szerepel az 1902-es listán./

Az IIB tevékenységében való aktív részvételére vet fényt MANDELLO-nak egy SZABÓ Ervinhez írt, 1902. november 26-i keltezésű levele. Ebben mindenképp nyugtázta SZABÓ Ervin első nagyszabású könyvészei munkájának, "A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara Könyvtárának katalógusá"-nak kézhez kapott korrekcióját. "Roppantul örülök a decimális rendszer alkalmazásának" - írta, s felszólította SZABÓ Ervint, - aki akkor a MANDELLO szerkesztette Közgazdasági Szemle mellékletéül havonta összeállította a nemzetközi szakirodalom kurrens jegyzékét - hogy a továbbiakban ezt az anyagot is a tizedes osztályozás rendjében közölje. Ugyanebben az írásában MANDELLO tájékoztatta SZABÓ Ervint arról, hogy a brüsszeli Institut már egy esztendővel előbb megbizta GYALUI Farkast, a kolozsvári egyetem kitűnő könyvtárosát a decimális rendszer magyarra való átültetésével, a munka felülbizálására pedig MANDELLO-t kérte fel. GYALUI azonban nem készült el feladatával 1901 végéig /7./.

SZABÓ Ervin 921 oldalra terjedő 1902-ben megjelent kamarai könyvtárkatalógusa újabb határköve lett a dokumentáció hazai és egyetemes történetének. A testes kiadvány bevezetésében SZABÓ Ervin a decimális rendszer fogyatékosaira is utalt, de kiemelte annak hatalmas gyakorlati előnyeit. A brüsszeliek egységesítő törekvését az ujkori kulturhistória szempontjából jelentős mozgalomnak minősítette, és elsőként adott közre magyar nyelven mutatót a tizedes osztályozási táblázatokból. Ezekben a még alig kidolgozott társadalomtudományi beosztásokat a fentebb említett katalógus anyagának megfelelően differenciálta.

A katalógus nemzetközi jelentőségére mutatott rá MANDELLO a kötetéről írt bírálatában: "SZABÓ Ervin a társadalomtudományok beosztása körül azzal is érdemeket szerzett magának, hogy azt tökéletesítet-

/5./ BALÁZS Sándor: A Nemzetközi Dokumentációs Központ /FID/. Bp.1961. p.155.

/6./ REMETE L.: A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár története. Bp. 1961. p.108; Szabó Ervin és a decimális osztályozás. = Könyvtáros 1968. p.515.

/7./ Budapesti Párttörténeti Intézet Archivuma. Szabó Ervin Gyűjtemény. Könyvtárosok levelei. Mandello levele.

te, és meglepéssel halljuk, hogy a brüsszeli nemzetközi intézet e javításokat elfogadja." /8./ Hozzátette, hogy a közgazdasági tudományok osztályozása terén "Magyarországot illeti meg a kezdeményezés érdeme." "A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara könyvtárának katalógusa" a szaklapokban Európa szerte csaknem osztatlan elismerésben részesült. Erre a tényre a főváros első könyvtárosi állását megpályázó SZABÓ Ervin 1903 decemberében írt önéletrajzában már jogos büszkeséggel hivatkozhatott /9./.

A kamarai katalógusnak és SZABÓ Ervin szakbibliográfiáinak - amelyek ekkor már szintén decimális rendben közölt a Közgazdasági Szemle - meghatározó szerepük volt abban, hogy az IIB rövidesen őt bizta meg a sorozataiból hiányzó közgazdasági szakirodalom egyetemes bibliográfiájának szerkesztésével. OTLET és LA FONTAINE a közgazdasági bibliográfiával azt a hézagot kívánta betölteni, amely az ígéretesen induló, de megvalósíthatatlannak bizonyuló kísérletük, a Répertoire Bibliographique Universel-e kivitelezésében jelentkezett. Az IIB irányításával az "Egyetemes Bibliográfia" keretében 1895-től több tudományág /zoológia, geográfia, fiziológia stb./ teljességre törekvő könyvészete /"Bibliographia Universalis"/ került már kiadásra különböző helyeken. A társadalomtudományoknak azonban mindeddig nem akadt gazdája. SZABÓ Ervin a legfontosabb külföldi folyóiratok és önálló művek szemmel tartásával szerkesztette a Közgazdasági Szemle említett kurrens szakbibliográfiáit. Olyan nyomon haladt, amely egy ilyen egyetemes közgazdasági repertórium irányába vezetett. Összeállításai tizedes osztályozásra való áttéréssel /1901 közepén/ még inkább alkalmasakká váltak egy nagyobb méretű nemzetközi könyvszet kereteinek kialakításához. 1901 közepén SZABÓ Ervinre nyilván MANDELLO irányította rá az IIB figyelmét.

Néhány legújabb felszínre bukkant levél segítségével most már rögzíteni tudjuk az IIB és SZABÓ Ervin között kialakult kapcsolat egyes mozzanatait. A leveleket VEZÉR Erzsébet irodalomtörténész kutatta fel /számtalan egyéb témát érintő forrással együtt/ nemrég az USA-ban tett hivatalos tanulmányútján SZABÓ Ervin rokonai, illetve baráti köre leszármazottainál. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárnak ajándékozott dokumentumok /10./ közül az első 1903. június 16-án Brüsszelben kelt Louis MASURE, az IIB titkára aláírásával az IIB levélpapírján. Ebben MASURE SZABÓ Ervin május 27-i levelére reflektálva részletezi a tizedes rendszer 3-as szakát. A következő fennmaradt dokumentumot már OTLET írta SZABÓ Ervinnek 1903. október 22-én /ld. l.sz. ábra/. Nyugtázta benne az elkészült közös kiadványt, a Bibliographia Economica Universalis időközben megjelent és hozzá 150 példányban eljuttatott első, az 1902-es termést felölelő kötetét.

/8./ Közgazdasági Szemle 1903. 1.köt. p.156.

/9./ Szabó E. könyvtártudományi cikkei ... 1959. p.37.

/10./ A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Szociológiai Archivumába kerülnek bedolgozásra.

INSTITUT INTERNATIONAL
DE BIBLIOGRAPHIE
BRUXELLES

ME 20 1931. I

But de l'Institut: Perfectionner et unifier les méthodes bibliographiques. Organiser la coopération scientifique internationale dans les travaux bibliographiques. Préparer un Répertoire Bibliographique Universel et en délivrer des extraits et duplicata.

(I. I. B. N. 2)

22 OCTOBRE 1903

MONSIEUR ERVIN SZABO
Bibliothécaire de la Chambre de Commerce
et d'Industrie de
BUDAPEST

Nous avons bien reçu les 150 exemplaires de la BIBLIOGRAPHIA ECONOMICA UNIVERSALIS, 1ère année, que vous nous avez adressée. Nous vous félicitons très vivement de cette publication qui est notre œuvre bibliographique.

Subscription sur fiches spéciales pour chaque bibliographie, suivent un type uniforme dont nous vous adressons modèle. Nous faisons aussi imprimer une notice-catalogue très sommaire, concernant l'organisation de l'Institut, ses services, ses publications. Cette Notice-Catalogue sera faite dans l'esprit de la publication annexe à la Bibliographia Bibliographica de 1901 (papier jaune). Notre Institut supporterait les frais du tirage et du papier et en ferait l'envoi en temps opportun. Le format serait conforme à celui de l'Economica.

Veillez agréer l'assurance de nos meilleurs sentiments.

SECRETARE GENERAL DE L' I. I. B.

*Nem jöngött a la présente
une note de recommandation
ghisiotz*

l.sz.ábra

Részlet Paul OTLET 1903. október 22-én kelt Szabó Ervinhez intézett leveléből

"Melegen gratulálunk e kiadványhoz, amely fontos hozzájárulás a mi egész bibliográfiai munkásságunkhoz, és előrelépést jelent a közgazdasági irodalom könyvészetében. Bizonyosak vagyunk benne, hogy a könyv kedvező fogadtatásban részesül a szakközönség körében. A magunk részéről igyekszünk terjeszteni azt" - írta SZABÓ Ervinnek OTLET.

SZABÓ Ervin annak ellenére, hogy - a kamarai katalógushoz hasonlóan - ez az újabb nagy összeállítás, a Bibliographia Economica Universalis is Európa szerte kedvező visszhangot kapott, a továbbiakban fokozatosan visszavonult annak szerkesztésétől. A munkát előbb POLLACSEK Laurával /unokatestvérével, aki akkor a Központi Statisztikai Hivatal könyvtárában dolgozott/ osztotta meg: a sorozat 1903-as kötete még kettőjük neve alatt jelent meg, majd egészen átadta neki a szerkesztést. Az 1904-es kötetben már csak POLLACSEK Laura nevével találjuk, akinek műhelyébe ismét egy frissen előkerült - szintén VEZER Erzsébet által amerikai gyűjtéséből most átadott - levélfogalmazvány segítségével pillanthatunk be. A ceruzával papírra vetett írás tartalmából következtethetők OTLET-nek szólt. POLLACSEK Laura fogalmazványában bejelentette OTLET-nek, hogy a Bibliographia Economica Universalis 1905. január-februári számait már összeállította. A levél tehát valószínűleg 1905 tavaszán íródott. A továbbiakban a teljes 1904-es kötet elkészültéről adott hírt és jelezte, hogy várja OTLET /utóbb a kötetben megjelent/ bevezetésének kéziratát.

Budapest és Brüsszel kapcsolatai azonban 1905 folyamán egy időre megszakadtak. A POLLACSEK Laura által elkezdett Bibliographia Economica Universalis 1905-ös kötetét is más fejezte be és külföldön adták ki, abból 1912-ig még egyetlen példány sem jutott el a Fővárosi Könyvtárba, amint ezt SZABÓ Ervin egy későbbi, OTLET-hoz intézett leveléből tudjuk.

Az együttműködés felújítását 1911-ben SZABÓ Ervin kezdeményezte, mégpedig gyakorlati okokból. 1904-ben került SZABÓ Ervin a Fővárosi Könyvtár élére, amelynek 1911 végén lett igazgatója. A könyvtár központját ez idő alatt az ország, sőt Európa egyik legnagyobb, a brüsszeli Institut Solvay-vel vetekedő, szociológiai gyűjteményévé fejlesztette és annak elavult rendszerét 1911-től gyökeresen újjá akarta szervezni. Az ekkor már 100 000 kötetes anyag szakkatalógusát a tizedes osztályozás alapján kívánta kiépíteni, ám annak 3-as számmal jelzett társadalomtudományi főosztályát csak megfelelő átdolgozás után tartotta alkalmasnak a használatra. Ezért revízió alá vette a rendszert és módosításokat készített elő, viszont méltányolva az IIB egységesítő törekvését, a változtatásokhoz a brüsszeliak beleegyezését is el akarta nyerni.

Ilyen előzmények után fordult SZABÓ Ervin 1911. július 6-án kelt levelével Paul OTLET-hez /11./, akinek hivatalosan bejelentette szándékát. OTLET eredetiben fennmaradt válasza alig 9 nappal később, 1911.

/11./

A levél fogalmazványa és a továbbiakban idézett archivális anyagok a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár régi irattárában "Szabó Ervin - Paul Otlet levelezés" című dossziében található.

július 15-én íródott. Ebben örömmel nyugtázta, hogy a Fővárosi Könyvtár elvileg a brüsszeli sémát akarja bevezetni, de figyelmeztette SZABÓ Ervint a módosítások problémájára, ilyeneket csak az uralkodó elv, az osztályozás stabilitása és egységes jellegének figyelembevételével és csak indokolt esetben vehetnek tudomásul. Ezek után a tervezett módosítások közlését kérte OTLET.

SZABÓ Ervin kezeirásával /ld. 2.sz. ábra/ maradtak fenn a vizsgált válasz leglényegesebb részei: a javasolt változtatások. A részint magyarul, részint /a táblázatokban/ franciául papírra vetett 7 lapos anyaghoz idegen írással /feltehetően BRAUN Róbert, illetve DIENES László tettek feljegyzéseket/ SZABÓ Ervin korrekcióival ellátott több francia kísérőlevél-fogalmazványa is fennmaradt. Az első még 1911 nyarán, az utolsó ugyanazon év október 29-én kelteződött. Minden valószínűség szerint az eltelt három hónap alatt többször is felülvizsgálták a javasolt módosításokat.

A fennmaradt dokumentumokból tudjuk, hogy OTLET válasza az előterjesztett változtatásokra sohasem érkezett meg. Miután pedig a Fővárosi Könyvtár tudományos anyagának újra feldolgozása halaszthatatlanná vált, SZABÓ Ervin merész elhatározással kinyomatta az első füzetet, amely a főosztályokat, valamint a rendszer első részeinek tagolását tartalmazta. Ezt elküldte OTLET-nek, de küldött belőle a decimális osztályozás kialakítójának, az amerikai Melvyl DEWEY-nek is.

1912. május 6-án kelt a DEWEY-nek címzett levél fogalmazványa. Ebben emlékeztette DEWEY-t, hogy ő már 1900 körül alkalmazta a tizedes rendszert a kamarai könyvtár raktárában és a könyvtár állományából publikált katalógusban a brüsszeli módosítással. Most azonban a szociológiai jellegű budapesti városi könyvtár anyagának osztályozásához a 3-as, társadalomtudományi szak teljes ujraírására kényszerült. Ugyancsak 1912. május 6-i dátummal levelet írt SZABÓ Ervin Paul OTLET-nek is az első nyomtatott táblázatok elkészülésével kapcsolatban. Ebben a kísérőlevelében mély sajnálkozását fejezte ki a kooperációs kapcsolat megszakadásáért, utalva a mellékelt tábláza bevezetőjére is, ahol az IIB-re volt kénytelen háritani a felelősséget, mivel azon lett volna a válaszolás sora. Ugyanakkor kifejezte reményét, hogy az IIB elfogadja a módosításokat. Keltezés nélkül maradt meg a következő levél fogalmazványa, amelyből kiderül, hogy a május 6-i küldemény és levél is válaszolatlan maradt. "Mégis rászántam magam, hogy ismét írjak, kockáztatva, hogy ezzel kellemetlenkedem, de nagy fontosságot tulajdonítok az IIB-vel való kapcsolatnak, annak, hogy a Fővárosi Könyvtár egy nemzetközi rendszerhez csatlakozzon. Noha a 3-as és 4-es /szociológia és politikai gazdaságtan/ szakok nyomdakészen állnak, elhatároztam, hogy kész vagyok közös megfontolások tárgyává tenni a lehetséges változtatásokat. Természetesen nem úgy, hogy az Intézet minden további nélkül fogadja el a mi változtatásainkat, hanem ez közös megegyezés alapján történjen" - írta SZABÓ Ervin.

1912. május 28-án OTLET 4 oldalas levélben /ld. 3.sz. ábra/ válaszolt SZABÓ Ervin levelére. Elismerte, hogy a nyomtatvány megérkezett és gratulált hozzá, kiemelve annak világosságát, könnyű áttekinthetőségét /"claire, complète et facile"/. Ugyanakkor ismét rámutatott a veszélyre, amely a rendszer nemzetközi egységének megbontásával jár;

3

3 Sociologie

30 Théorie générale

~~30~~ 1 Théorie de l'évolution sociale

30.2 Famille et groupements sociaux

.3 Race, anthropologie politique

.4 Morphologie sociale

.5 Sociologie de la science

.6 Morale

.7 Psychologie sociale

.8 Sociogéographie

31 Statistique, Démographie

.2 Démographie

.3 Recensements

32 Politique

.1 État

.2 Régimes, État

.3 Politique intérieure

.5 Colonisation, migrations

.7 Politique extérieure

.8 Documents parlementaires

.9 Partis et sociétés politiques

33 Questions sociale

(0) Généralités, Réforme sociale

33A (Questions sociales, Travaux)

2.sz.ábra

A 3-as főosztály átdolgozásának javaslata,
Szabó Ervin kézírásával

INSTITUT INTERNATIONAL DE BIBLIOGRAPHIE

BRUXELLES — 1, RUE DU MUSEE (MUSEES ROYAUX) TELEPHONE 548

Organisation.

L'Institut International de Bibliographie est une organisation libre exclusivement scientifique. — Par Arrêté royal du 12 septembre 1918, les services de l'Institut ont été délégués au Office public.

But de l'Institut.

Perfectionner et unifier les méthodes bibliographiques et documentaires. Organiser la coopération scientifique internationale en vue d'établir des travaux d'ensemble et spécialement un Répertoire Bibliographique Universel. — Etablir un centre international de coordination et de collaboration. — Assurer l'usage des collections et des répertoires à tous les travailleurs intellectuels. — A cette fin, multiplier en tous pays les services de documentation et de bibliographie.

Services d'Information et de Documentation.

REPÉTOIRE BIBLIOGRAPHIQUE UNIVERSEL. — Elaboration, avec la coopération de nombreux organismes. Communication des notices sans délai. — Emission de copies sur correspondance.

REPÉTOIRES DIVERS DE DOCUMENTATION. — Matières techniques, économiques, sociales et artistiques; Faits, institutions, spécialités.

CATALOGUE COLLECTIF DES BIBLIOTHEQUES DE BELGIQUE. — Répertoire sur fiches manuscrites.

REPÉTOIRE ICONOGRAPHIQUE UNIVERSEL. — Collections de Photographies documentaires classées par matières.

(Formule n° 28)

Publications.

BIBLIOGRAPHIA UNIVERSALIS. — Collection de Contributions imprimées au Répertoire Bibliographique Universel publiées en coopération avec la direction de l'Institut.

MANUEL DU REPÉTOIRE BIBLIOGRAPHIQUE UNIVERSEL. — Règles catalographiques internationales. — Méthode pour la formation de Répertoires sur fiches. — Table de classification universelle ou Classification bibliographique décimale.

BULLETIN DE L'INSTITUT. — Etudes générales et compte rendu de l'activité de l'Institut.

PUBLICATIONS. — Publications diverses relatives aux méthodes et au mouvement bibliographiques.

Collaboration.

Bureau régional pour la Belgique du Catalogue International des Sciences. — Collaboration à la bibliographie officielle de la Belgique. — Bibliothèque Collective des Associations et Institutions scientifiques et corporatives (Administration centrale). — Office central des Instituts internationaux.

Collections.

Bibliothèque bibliographique internationale. — Musée Bibliographique. — Collection d'objets illustrant l'Histoire et la Technique des méthodes bibliographiques et documentaires.

MONSIEUR SZABO
Directeur de la Bibliothèque Municipale
Károly Körut, 28
BUDAPEST IV.

Le 28 mai 1912.

Cher Monsieur,

J'ai bien reçu, avec votre lettre, la Classification Décimale remaniée que vous avez fait établir pour la Bibliothèque Municipale de Budapest. Je vous remercie de cet envoi. Je l'ai examiné avec toute l'attention qu'un tel travail mérite, mais aussi avec beaucoup de difficulté, ne connaissant pas le hongrois.

Votre travail mérite tout d'abord des félicitations. Vous l'avez présenté de manière qui nous paraît claire, complète et facile. Il sera utile aux travaux bibliographiques en Hongrie; il répandra aussi d'utiles données sur les desiderata et les possibilités de

Vous dites que vous ignorez pourquoi notre correspondance fut sans suite: j'en ignore aussi les raisons. Je vous ai fait savoir qu'avant de nous prononcer sur des modifications ou additions, il était nécessaire de connaître lesquelles. C'est après cette réponse que je n'ai plus eu de vos nouvelles. — Croyez bien que j'aurai toujours grand plaisir et intérêt à entretenir des relations par lettre avec vous et à discuter des questions qui ont une grande importance pour notre Institut.

Vous placez pour apprécier la Classification Décimale de la coopération. L'oeuvre de l'inventaire complet, détaillé

Je vous prie de vouloir agréer, Cher Monsieur, l'expression de mes sentiments bien distingués,

J. Chesley

3.sz.ábra
Részlet Paul Otlet 1912.május 28-án kelt Szabó Ervinhez intézett leveléből

elképzelhetetlen, hogy mindenki a maga elgondolása szerint dolgozzon. Elismerte a DEWEY-féle rendszer hibáit is, de rámutatott, hogy részletmódosítások helyett az egésznek kellene átdolgozni. Tájékoztatta SZABÓ-t arról, hogy ilyen nagyszabású munkát már el is kezdtek, de még nem jutottak odáig, hogy javaslatukkal előálljanak. "Ez annyit jelent, hogy mi Önnel tartunk, de egyszersmind Ön ellen is vagyunk" - folytatta OTLET, aki levele hátralévő részében SZABÓ Ervin módosított táblázatának néhány következetlenségére is rámutatott, így többek között arra, hogy a földrajzi alosztások átdolgozása során SZABÓ Ervin "olyan számokat juttatott Magyarországnak, amelyeknek gyökere semmiben sem emlékeztet az Osztrák-Magyar Monarchiára" /"Vous attribuez à la Hongrie /28-294/des chiffres dont le radical ne rappelle en rien celui de la monarchie /26"./ Itt megjegyezhetjük: nem kétséges, hogy logikailag ma már egyszerűbb lenne a tízedes osztályozási rendszer, ha benne Magyarország földrajzi száma /439/ nem a Németországot jelölő számra /43/ lenne visszavezethető.

OTLET négy nappal később ismét irt SZABÓ Ervinnek, de leveleik keresztelték egymást. "Új indítványa hasznos kooperációhoz vezethet, gondolom, hogy a személyes megbeszélés meghozná gyümölcseit" - írta OTLET 1912. május 30-án.

A következő levélváltásokban tisztázták a találkozás időpontját, amelyet egész pontosan 1912. július 17-én délutánra tudunk rögzíteni, mégpedig SZABÓ Ervinnek másnap édesanyjához Brüsszselből küldött levele alapján /12./. A brüsszeli megbeszélésen Henri LA FONTAINE, az IIB másik alapítója és vezetője is jelen volt.

A tárgyalásról és annak eredményéről a Fővárosi Könyvtár nyomtatott Értesítője is hirt adott: "Ujra kezdtük az érintkezést a brüsszeli Institut-val és előzetes levelezés útján SZABÓ Ervin könyvtárigazgató személyesen kereste fel az IIB vezetőségét, hogy a módosításokat az Intézettel egyetértésben állapítsuk meg. Az Intézet részéről Paul OTLET és Henri LA FONTAINE urak vettek részt a tárgyalásokon. Sikerült is megállapodásra jutni a módosítás fő elveire vonatkozóan, és felkérték SZABÓ Ervint, hogy a hibák kiigazítására, valamint a társadalomtudományok átdolgozására vonatkozóan tegye meg részletes javaslatait.

E megállapodások sokkal fontosabb jellegűek, mint ahogy az az első pillanatra látszik, mert nemcsak az Institut emberei, de tőlük sokkal távolabb álló, a DEWEY rendszert változtatás nélkül elfogadó intézmény is, mint amilyen az OSTWALD professzor által alapított Die Brücke, hallani sem akartak arról, hogy az eredetileg kiadott rendszeren bármit változtassanak. Ők jóhiszeműleg inkább azzal vélték szolgálni a bibliográfia nemzetköziségének ügyét, hogy ingadozás nélkül lekötik magukat a rendszer változatlansága mellé, holott elterjedésének éppen hibái állnak útjában." /13./

/12./ REMETE László: Ismeretlen Szabó Ervin dokumentumok. = Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Évkönyve 1970-1971. p.69. és klny.

/13./ A Fővárosi Könyvtár Értesítője 1912. p.150.

A levelezés Budapesten feltalálható, 1913 tavaszáig terjedő részei alapján tisztázni tudjuk, hogy a 3-as főszak, a 30-as és 31-es alosztályok átdolgozásában közös megegyezésre jutottak. Egy másik iratcsomóból /14./ megtudjuk, hogy SZABÓ Ervin az ETO elfogadásának eszméjével W. OSTWALD-ot és híveit is megbarátkoztatta, és azok a zenére vonatkozó alosztály általuk kidolgozott táblázatait elküldték felülbírálatra hozzá. SZABÓ Ervin a fordulatról OTLET-t is értesítette, amit az 1912. szeptember 24-i levelében örömmel vett tudomásul. A kooperáció folytatásáról nem állnak rendelkezésre adatok.

A kép teljessége végett azonban utalni kell arra, hogy a Fővárosi Könyvtár központja, bár 1912 tavaszán nyomtatásban is közreadta a brüsszeli sémától lényegesen eltérő módosításaival a rendszer 0-ás, 1-es és 2-es osztályait, az 1912 júliusában felújított kapcsolat után azt gyakorlatilag nem alkalmazta. Figyelemre méltó változtatást csupán egyetlen alosztálynál hajtott végre, amikor a közgazdaságtant a 33-as helyett a 38-as jelzettel látta el. Erre azért is érdemes emlékeztetni, mert az 1912-es gyökeresen átdolgozott és publikált részletek alapján még magyar szerzők is olyan színezetben tüntették fel a Fővárosi Könyvtárat, mint amely az egyetemes tizedes osztályozás fejlesztésében és propagálásában eleinte ugyan érdemeket szerzett, de azután SZABÓ Ervin szándéka szerint hátat fordított volna az ETO-nak. Ilyen félreértésekkel még a külföldi szakajtóban is találkoztunk /15./.

Önálló tanulmányt igényelne annak pontos megállapítása, hogy a SZABÓ Ervin által először 1902-es és 1903-as nagy könyvészeti munkáiban alkalmazott, majd a Brüsszellel 1912 nyarán kezdett tárgyalások nyomán az ETO 3-as szakjának módosításaiból mely részek terjedtek el a földkerekségen. Ennek vizsgálatához talán segítséget fog nyújtani a Brüsszelben most felfedezett archivumi anyag is, amelynek Budapestre juttatását e cikk írása közben helyezte kilátásba Marc SPEILER.

..0..

/14./ Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár régi irattár. Szabó E. - Oswald és Bühner levelezés.

/15./ Ld. a Biblos 1962.évf. 2.sz.-ban CSAPODI Csaba cikkét.

REMETE László: Magyar szakemberek részvétele az Institut International de Bibliographie /IIB/ munkájában

Az Institut International de Bibliographie Brüsszelben őrzött archívumában és a budapesti Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár régi irattárában, továbbá folyóiratokban és önálló kiadványokban igen sok forrást találunk arról, hogy magyar szakemberek, mindenekelőtt MANDELLO Gyula /1868-1919/ és SZABÓ Ervin /1877-1918/ hatékonyan részt vettek az IIB munkájában.

Az IIB egyik alapítója, Paul OTLET 1897-es közléséből tudjuk, hogy az amerikai DEWEY tizedes osztályozási rendszere módosításához és ma már világszerte használatos formában való elfogadásához és terjesztéséhez a magyar MANDELLO professzortól kapta OTLET az alap gondolatot. MANDELLO Gyula az elkövetkező években is aktívan támogatta az IIB célkitűzéseit.

SZABÓ Ervin 1902-1904, majd 1911-1913 között volt szoros kapcsolatban az Institut-vel, illetve OTLET-vel. SZABÓ Ervin egy 1902-ben megjelent nagy könyvészeti kiadványában elsőként tökéletesítette az ETO 3-as, társadalomtudományi osztályát, javításait az IIB is átvette, majd megbizta őt a Bibliographia Economica Universalis 1903-ban megjelent első kötetének szerkesztésével. SZABÓ Ervin uttörő szerepet töltött be az ETO magyarországi elterjesztésében, sőt jelentős külföldi szervezetek, mint pl. a Wilhelm OSTWALD alapította "Die Brücke" nevű intézmény is az ő ösztönzésére fogadta el az ETO-t. 1911-1913 között SZABÓ Ervin szoros kapcsolatba került OTLET-vel, eleinte éles vitája volt vele a tizedes osztályozási rendszer korszerűsítéséről, majd 1912 júliusi személyes tárgyalásaik után az IIB SZABÓ Ervint bizta meg a 3-as osztály gyökeres átdolgozásával.

Ez év tavaszán Brüsszelben felszínre került, de még feldolgozásra váró nagytömegű irattári anyagtól remélhető Budapest és Brüsszel dokumentációs kapcsolatára vonatkozó további részletek tisztázása.

" "

REMETE, L.: Participation of Hungarian experts in the activities of the Institut International de Bibliographie

Many sources in the archive of the Institut International de Bibliographie in Bruxelles, in the old files of the Szabó Ervin Municipal Library in Budapest, as well as in various journals and monographs demonstrate that Hungarian experts - first of all Gyula MANDELLO /1868-1919/ and Ervin SZABÓ /1877-1918/ - have actively participated in the work of the IIB.

It is known from an 1897 communication of Paul OTLET, one of the

founders of the IIB, that he received the basic idea for the modification, acceptance and propagation of the decimal classification of DEWEY /later spread all over the world/ from the Hungarian Professor MANDELLO. The objectives of the IIB were very actively supported by Gyula MANDELLO also in the subsequent years.

Ervin SZABÓ had close contacts with the Institute and Paul OTLET in 1902-1904 and 1911-1913. He was the first to modify and to improve class 3 Social Sciences of the UDC in a publication in 1902. His corrections were accepted by the IIB, which charged him with the editing of Vol.1. of the Bibliographia Economica Universalis, published in 1903. Ervin SZABÓ did pioneer work in introducing UDC in Hungary. Even important foreign institutions - e.g. the "Die Brücke" founded by Wilhelm OSTWALD - adapted the UDC under his inspiration. Between 1911 and 1913 Ervin SZABÓ established close relations with OTLET. At first sharp differences arose between them on the modernization of the decimal classification, but later - after personal discussions - Ervin SZABÓ was charged by the IIB with the radical revision of the class 3.

It is to be hoped that the archive materials, found in Bruxelles this year, will throw light on many further details concerning the relations of Budapest and Bruxelles in the field of documentation.

m
m

РЕМЕТЕ, Л.: Участие венгерских специалистов в работе Международного Института Библиографии

Много источников информации находятся в архиве Международного Института Библиографии (МИБ = Institut International de Bibliographie - IIB/ в г.Брюсселе, в старом архиве Будапештской Главной Публичной Библиотеке им. Эрвина Сабо, и в периодических и монографических изданиях о том, что Дюла Манделло (1868-1919 гг.) и Эрвин Сабо (1877-1918 гг.) эффективно участвовали в работе МИБ.

Один из создателей МИБ, Пол Отле дал сообщение в 1897 г. о том, что идея модификации десятичной классификации, составленной американцем Деви, и смысл принятия распространения уже в мире модифицированной Универсальной Десятичной Классификации, были предложены венгерским профессором Манделло. Дюла Манделло и в дальнейшем активно поддержал цели МИБ.

Эрвин Сабо имел тесные связи с Институтом и с Отле в 1902-1904 гг., а потом в 1911-1913 гг. Эрвин Сабо в своей большой библиографической работе первым усовершенствовал класс 3 УДК по общественным наукам. Его исправления были приняты и МИБ и он был запрошен редактировать первый том Bibliographia Economica Universalis, изданный в 1903 г. Эрвин Сабо первым выступил распространением УДК в Венгрии. Даже известные зарубежные организации, как например, "Die Brücke", созданная Вилгелмом Оствалдом, приняли УДК по инициативе Эрвина Сабо. В 1911-1913 гг. Эрвин Сабо имел тесные связи с Отле, в начале при больших дискуссиях об усовершенствовании десятичной системы, а в 1912 г. после их личных переговоров, МИБ запросил Эрвина Сабо переработать класс-3.

Надеемся, что в большом объеме выведенных наружу в начале текущего года в г.Брюсселе еще разрабатываемых архивных материалов найдутся дальнейшие детали об отношениях по делу документации между Бюро и Брюсселем.

REMETE, L.: Teilnahme ungarischer Fachleute an der Arbeit des Institut International de Bibliographie

Im Brüsseler Archiv des Institut International de Bibliographie und im alten Archiv der Ervin SZABÓ Hauptstädtischen Bibliothek in Budapest sowie in Zeitschriften und Monographien liegen viele Quellen vor, die bezeugen, dass ungarische Fachleute, vor allem Gyula MANDELLO /1868-1919/ und Ervin SZABÓ /1877-1918/ an der Arbeit des IIB aktiv teilnahmen.

Aus einer Mitteilung aus 1897 von Paul OTLET, einem Gründer des IIB ist bekannt, dass er die Idee der Modifikation der Dezimalklassifikation von DEWEY und den Gedanken der Annahme und der Verbreitung des heute weltweit benützten Universellen Dezimalklassifikation eben vom ungarischen Professor MANDELLO erhalten hatte. Gyula MANDELLO unterstützte die Zielsetzungen des IIB auch in den nachfolgenden Jahren.

Ervin SZABÓ war in 1902-1904 und in 1911-1913 in engem Kontakt mit dem Institut, bzw. mit OTLET. In seiner 1902 erschienenen grossen

bibliographischen Arbeit hat Ervin SZABÓ als Erster die "Klasse 3" Gesellschaftswissenschaften der UDK vervollkommen. Seine Modifikationen wurden auch von dem IIB übernommen, das ihn mit der Redigierung des in 1903 erschienenen I. Bandes der Bibliographia Economica Universalis beauftragte. Ervin SZABÓ war an der Verbreitung der DK in Ungarn bahnbrechend tätig. Wichtige ausländische Institutionen, wie die von Wilhelm OSTWALD gegründete "Die Brücke" nahmen auch auf seine Anregung die UDK an. In 1911-1913 stand Ervin SZABÓ in enger Beziehung zu OLET und polemisierte mit ihm über die Modernisierung der Dezimalklassifikation. Ihren persönlichen Verhandlungen folgend beauftragte das IIB in 1912 Ervin SZABÓ mit der durchgreifenden Umarbeitung der Klasse 3.

Die im Frühling dieses Jahres in Brüssel entdeckten und noch der Bearbeitung harrenden reichen Archivalfunde lassen eine Bereinigung weiterer Einzelheiten der derzeitigen Beziehungen zwischen Brüssel und Budapest erwarten.

